

Notitie

Opdrachtgever: H. Baas, gemeente Zoetermeer
Auteur: G. Bakker
Betreft: Quick scan ontwikkellocaties Kwadrant/Van Tuyl sportpark/Brinkhage/Lansinghage
Projectnummer: 0919
Datum: 12 februari 2013
Status: DEFINITIEF

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

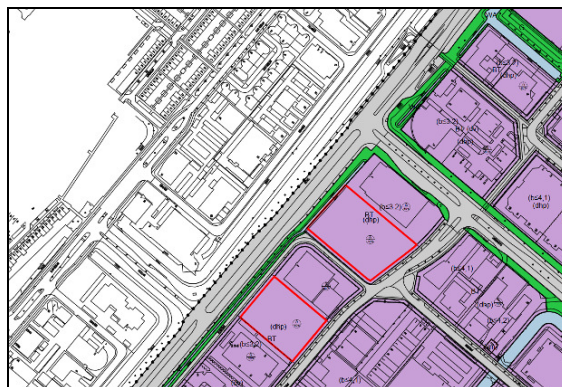
Inleiding

Op verzoek van de gemeente Zoetermeer heeft Bureau Stadsnatuur een onderzoek uitgevoerd naar het potentiële voorkomen van beschermde natuurwaarden op drie ontwikkellocaties te Zoetermeer. Onder beschermde natuurwaarden worden soorten verstaan die zijn gecategoriseerd in de Algemene Maatregel van Bestuur tabellen 2 of 3 bij de Flora- en faunawet of zijn beschermd via louter de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn.

De onderzochte gebieden liggen in het gebied dat wordt aangeduid als 'Kwadrant Van Tuyl sportpark/Brinkhage/Lansinghage'. De eerste locatie betreft een gedeelte van het Van Tuylpark; de tweede en derde locatie hebben betrekking op braakliggende percelen op bedrijventerrein Lansinghage, gelegen aan de Heliumstraat. De begrenzing van de beschouwde gebieden is in Figuur 1 en Figuur 2 weergegeven.

Figuur 1. Onderzocht gedeelte Van Tuylpark, Zoetermeer.

Figuur 2. Onderzochte percelen bedrijventerrein Lansinghage, Zoetermeer.

Methodiek

Op verzoek van de opdrachtgever is gekeken in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) of beschermd leefgebied van soorten mag worden verwacht binnen de invloedssfeer van het plangebied op basis van waarnemingen van derden. Daarnaast is bekeken of activiteiten binnen het plangebied van invloed kunnen zijn op beschermde natuurwaarden in Natura 2000-gebieden. Een overzicht van de wettelijke kaders die van belang zijn is weergegeven in Bijlage 1.

De aangegeven percelen zijn op 12 februari 2013 te voet doorkruist. Hierbij is gelet op terreingesteldheid, vegetatie, beheer, groeimogelijkheden voor bepaalde beschermde plantensoorten, aanwezigheid van vogelnesten, bomen met holtes en andere omstandigheden die een terrein geschikt kunnen maken als leefgebied voor bepaalde in het stedelijk milieu van Zoetermeer te verwachten beschermde flora en fauna. Van alle bekeken situaties zijn foto's gemaakt (zie Bijlage 2 voor een overzicht). Het bezoek aan de terreinen is gebracht bij bewolkt, windstil weer. De temperatuur lag hierbij net onder het vriespunt.

Resultaten

Relatie met Natuurbeschermingswet

De bekeken gebieden vallen buiten de ecologische invloedssfeer van Natura 2000-gebieden. De meest nabijge Natura 2000-gebieden liggen op kilometers afstand buiten de gemeente Zoetermeer (o.a. De Wilck bij Zoeterwoude) en kennen een geheel ander landschap en andere natuuroeltypen.

NDDF

Raadpleging van de Nationale Databank Flora en Fauna leverde geen nieuwe of onverwachte informatie op over het voorkomen van beschermde soorten in of rond de onderzochte gebieden. Er werden geen soorten of functionaliteiten aangetroffen in de database die tijdens eerdere bezoeken aan het gebied nog niet aan het licht waren gekomen. In 2012 is een deel van hetzelfde gebied ook bekeken op aanwezigheid van onder meer roofvogelnesten (zie Bakker 2012). Relevante bevindingen van het veldbezoek op 12 februari 2013 worden hieronder per gebied besproken.

Van Tuylpark

Het bekeken gedeelte omvat een bosstrook. Hierin bevinden zich de belangrijkste potenties voor natuur. Het gaat dan vooral om broed-, rust- en foerageermogelijkheden voor vogels, verblijfplaatsen van kleine grondgebonden zoogdieren en foerageergebied voor vleermuizen. De strook is smal en bevat over de bekeken lengte binnen de begrenzing zo'n 15 oude Populieren *Populus canadensis*. De bosbodem is betrekkelijk open. Andere groenstructuren zijn een lage, gesnoeide heg en een rij vrijstaande Elzen *Alnus glutinosa*; de overige terreindelen zijn verhard of bestaan uit kortgemaaid gazon. Vermoedelijk wordt het gebied, vanwege de functionaliteit als sportpark, veelvuldig door mensen betreden. Net binnen de plangrens staan enkele gebouwtjes die dienst doen als kleedruimte/kantine. Deze zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen of vogels.

Hieronder worden de bevindingen voor de soortgroepen vogels, vleermuizen en flora nader toegelicht. Voor overige soortgroepen met beschermde vertegenwoordigers (zoals vissen en amfibieën) is enige relevantie van het terrein op basis van kennis van hun ecologie en verspreidingsgegevens uitgesloten. Deze groepen worden verder niet besproken.

Vogels

Het onderzoeksgebied is een geschikt broedgebied voor een klein aantal vogelsoorten. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor het gebruik van het onderzoeksgebied (op basis van aanwezige nesten of sporen) door te verwachten jaarrond beschermde vogelsoorten, te weten Boomvalk *Falco subbuteo*, Sperwer *Accipiter nisus* Buizerd *Buteo buteo*, of Ransuil *Asio otus*. In 2012 is de bosstrook door de opsteller van deze notitie meermaals bezocht. Hierbij zijn toen geen aanwijzingen gevonden voor aanwezige territoria van genoemde soorten (Bakker 2012). Wel zijn oude nesten aangetroffen van Zwarte kraai *Corvus corone* (in de vork van een Populier) en Houtduif *Columba palumbus* (twee oude nesten in een Els). Overige vogelsoorten die in de bosstrook aanwezig waren tijdens het bezoek zijn Merel *Turdus merula*, Vink *Fringilla coelebs*, Koolmees *Parus major*, Pimpelmees *Cyanistes caeruleus* en Grote bonte specht *Dendropos major*. Andere vogelsoorten die als broedvogel te verwachten zijn, betreffen Roodborst *Erythacus rubecula*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Zwartkop *Sylvia atricapilla* en Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*. Vanaf medio maart kunnen nesten van de waargenomen soorten worden verwacht in de bosstrook, waarmee sprake is van een beschermde situatie.

Vleermuizen

De vijftien populieren in de bosstrook bieden in de zomermaanden voldoende beschutting en een kroonlaag die de bomen geschikt maakt als jachtplaats voor vleermuizen, zoals Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Hoewel de bomen oud zijn en een ruwe schors hebben, zijn deze overwegend gezond en niet ruw of hol genoeg om als vaste verblijfplaats voor vleermuizen te functioneren (zie foto's).

Flora

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat het plangebied dienst doet als groeiplaats voor beschermde plantensoorten. In het bijzonder is gelet op mogelijkheden voor Rietorchis *Dactylorhiza majalis praetermissa* langs de oever van de tocht aan de oostkant van het plangebied en Grote keverorchis *Neottia ovata* in de bosstrook. Op de oever van de tocht ligt een dik pakket organisch materiaal van opgeworpen slootvuil. De kansen voor vestiging van Rietorchis op een dergelijke bodem zijn minimaal. De bosstrook kent een halfopen bodemlaag en ontvangt vermoedelijk voldoende licht voor eventuele vestiging van Grote keverorchis. Anderzijds is er een dikke laag organisch materiaal aanwezig (dood blad en takken) wat de mogelijkheden beperkt. De soort is in het Van Tuylpark en omstreken voor zover bekend nog nooit waargenomen (NDFF, Vos & Zsegedi 2011). Van de beschermde Tongvaren *Asplenium scolopendrium* is het groeien in bospercelen bekend. De soort groeit dan in greppelkanten of op wortelkluiten van omgevallen bomen. Geschikte situaties zijn in de bekeken bosstrook niet aangetroffen. Overige beschermde wilde plantensoorten worden in het onderzochte gebied niet verwacht. Van het Zomerklokje *Leucojum aestivum* zijn waarnemingen gedaan elders in het Van Tuylpark. Deze vestiging is vrijwel zeker het gevolg van inzaaiing en wordt in het kader van de vigerende natuurwetgeving dan ook niet relevant geacht.

Lansinghage noordelijke perceel

Het noordelijke perceel bestaat in hoofdzaak uit een grasvegetatie die op basis van de insporing afgelopen najaar is gemaaid. In een enkele hoek is een pluk oud Riet *Phragmites australis* aanwezig. Hierin zijn geen (oude) vogelnesten gevonden. Kansen voor beschermde natuur zijn minimaal. Ook de eventuele kansen voor broedende vogels zijn klein vanwege de beperkte oppervlakte en korte vegetatie en ligging tussen bebouwing. De nattere delen zijn voedselrijk en hebben een dikke 'vervilde' laag van oud gras. Hier en daar groeit wat Pitrus *Juncus effusus*. Aan de westzijde is het perceel begrensd door een watergang met op de oever een verhoging van opgeworpen slootvuil. Door de hoge voedselrijkdom en het huidige maairegime wordt de kans op vestiging van een soort als Rietorchis erg klein geacht. Voor vleermuizen is dit terrein weinig geschikt. In de NDFF zijn geen waarnemingen van beschermde soorten te vinden van dit perceel.

Lansinghage zuidelijke perceel

De bevindingen van het noordelijke perceel zijn ook van toepassing op het zuidelijke. De natuurkwaliteit van dit perceel is minimaal.

Conclusies & aanbevelingen

Algemeen

Er worden in geen geval strikt beschermde natuurwaarden aangetast wanneer men activiteiten uitvoert in de bekeken gebieden; derhalve is geen aanvraag van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig. Wel is er wel een aantal belangrijke zaken om rekening mee te houden. Deze worden hieronder per gebied besproken. In het algemeen wordt aanbevolen om de Gedragscode van de gemeente Zoetermeer in het kader van de Flora- en faunawet aan te houden.

Van Tuylpark

De bekeken strook in het Van Tuylpark herbergt geen vanuit het oogpunt van wetgeving waardevolle functionaliteiten voor natuur. Wel heeft men de zorgplicht ten aanzien van de overige 'gewone' natuurwaarden. Aandachtspunt is het gebruik van bomen en bosbeplanting als broedplaats door vogels. Men dient rekening te houden met vestiging van vogels als Zwarte kraai, Houtduif, Grote bonte specht, Merel en Winterkoning, plus nog circa een tiental andere soorten waarvan nesten of exemplaren zijn waargenomen. De eerste nestbouw en eileg is te verwachten vanaf de eerste week van maart, afhankelijk van de weersomstandigheden. Wil men de bosstrook rooien of individuele bomen kappen dan is het belangrijk om dat voor die periode gereed te hebben. Anders moet men wachten tot het moment dat er geen broedende vogels meer aanwezig zijn. Wanneer men tussen 1 maart en 1 oktober werkzaamheden wil uitvoeren dan is het zeer

belangrijk om kort tevoren te inspecteren of en waar zich broedende vogels in het terrein ophouden. Pas wanneer is geconstateerd dat deze kunnen worden ontzien mogen werkzaamheden doorgang vinden.

Lansinghage noordelijke & zuidelijke perceel

De kans op vestiging van broedende vogels in de periode maart-juli is klein en hypothetisch maar niet helemaal uitgesloten. Zeker wanneer de vegetatie hoger wordt is vestiging van soorten als Winterkoning denkbaar. Voordat men start met bepaalde werkzaamheden in deze periode (vergraven, maaien, heien, etc) is het vanuit het oogpunt van de zorgplicht verstandig om het terrein nogmaals te inspecteren. Buiten deze periode is dit niet nodig.

Literatuur

- Bakker, G. 2012. Quick scan bosstrook Van Tuylpark. bSR-notitie 0841b. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.
- Vos, J.G. & H. Zsegedi. 2011. Veldgids beschermde planten en dieren van Zoetermeer. Gemeente Zoetermeer.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage 1: wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.

Bijlage 2: foto's locaties

Van Tuylpark: 1 t/m 9

Lansinghage noordelijke perceel: 10 t/m 13

Lansinghage zuidelijke perceel: 14

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14